

(Interruption)

Hei sinn nach zwou Froen un de Minister ze stellen. Fir d'éischt den Här Braz.

» **M. Félix Braz (DÉI GRÉNG)**. - Manner eng Fro wéi eng Remarque als „parole après ministre“.

Et wär villes ze soen, mä dat ass haut net méi d'Geleeënheet. Just op ee Punkt wëll ech ganz kuerz agoen.

De Minister huet geschwat vun der Wichtigkeet, datt déi Leit, déi aus dem Prisong erauskommen, och eng Chance hunn eng Aarbecht ze fannen, an en huet verweisen op déi Patronen.

De Problem ass manner Patronen ze fannen, déi bereet sinn dat ze maachen. Där gétt et der, esouwuel am Private wéi bei de Gemengen. De Problem ass, dass vun deene Patronen da méi verlaangt gétt wéi dat wat si kënnen bidden. Si sinn nëmme Patron. Déi hätten nëmme gären e Mataarbechter, dee säin Job mécht.

Datt se sollen d'sozial Begleitung vun deem Mataarbechter maachen, dat kënnen se net assuréieren, an do si mer dann erëm eng Kéier op deem Punkt, wou mer mierken, dass ouni genuch qualifizéiert psycho-

soziaalt Personal och deen doten Transfert op den Aarbechtsmarché net funktionéieren kann. Mir sinn am Verhältnis 1:3 ennerbesat, an dat ass och fir d'Patronen e Problem. Si si gäre bereet engem eng Aarbecht ze ginn an eng Pai ze gi fir eng gutt gemaachten Aarbecht, mä si kënnen net niewebäi als Patron och nach de Sozialaarbechter spillen.

An dorunner scheitert dann no e puer Wochen, heiansdo och no e puer Méint, de Versuch déi Leit ze reintegréieren. Dofir ass dat erëm eng Kéier ee vun de wesentlechen Aspekter, wa mer doriwwer diskutéieren.

» **M. le Président**. - Den Här Bettel.

» **M. Xavier Bettel (DP)**. - Här President, ech soen lech Merci. Ech hat dem Minister zwou Froe gestallt. Ech wollt awer just soen, well et ass hei ganz vill iwwert de Strofvollzuch geschwat ginn, ech ka verstoen, dass een dat mat als Part vun der Sécherheet am Prisong ugesäit, mä de Sujet war jo awer, suite à l'évasion vun Här Kujtim, d'Sécherheet am Prisong. Dofir hat ech mech och op dee Punkt cantonnéiert.

Här President, ech hat dem Här Minister zwou Froe gestallt. Dat wor eng Kéier iwwert d'Faité vu leschter Woch, vun e Méinden, wou hien elo guer net drop agaangen ass. Ech verstinn hien zwar och, dass hien net gären doriwwer diskutéiert. Mä d'Fro ass awer gestallt.

(Brouhaha général)

An déi iwwer Giwenech fir Fraen, Här President, wou den Här Minister viru siwe Joer ugekënnegt huet, hie wär dofir. Ech wëllt just gäre wëssen, ob dat nach ëmmer dem Här Minister säi Wonsch ass, ob hien dofir ass, mä och ob eppes gemaach gétt.

» **M. Luc Frieden, Ministre de la Justice**. - Här President, wat déi vum Deputéierten ugeschwate Faité vun e Méinde sinn, hunn ech keng Informatiounen an deem Kontext. Dat muss ech also nofroen.

Zweetens, wat Giwenech betrëfft respektiv den oppene Strofvollzuch fir Fraen, esou ass dat effektiv eng vu menge Suergen. Ech deelen och déi Opfaassung, déi där Deeg an enger Question parlementaire vun der Madame Dall'Agnol gesot ginn ass, well ech se ëmmer gedeelt hunn, datt dat keng gutt Situatioun ass, datt mer fir d'Männer en oppene Strofvollzuch hunn a fir d'Fraen net.

Fakt ass deen, an dat huet d'Schwieregkeet esou grouss gemaach, datt mer am Prisong 680 Persounen hunn, dovunner awer nëmme eng 30, 40 Fraen, a vun deene kommen der jo och nëmme ganz wéineg a Fro; d'nämlecht wéi bei Männer, déi kënnen an den oppene Strofvollzuch kommen. Wann een also seet, an dorunner si mer gescheitert: Fir déi, loosse mer emol soen 10%, dat wäeren da 4 Persounen, baue mer elo eng Infrastruktur, wou mer musse Personal hunn, Infrastruktur, Sécherheet - och an engem semi-ouverté Prisong brauch een nach gewësse Regelen a Sécherheet -, dann ass dat ganz schwiereg.

Duerfir kommen ech am Fong zwee Joer, nodeem ech dat effektiv gesot hunn, zur Konklusioun, datt mer sollen zu Giwenech, ähnlech wéi dat an Dänemark ass, an opgrond vum Prinzip vun der Gläichheet vu Mann a Fra eng mixte Struktur maachen, well et am Fong keng Argumenter ginn an enger Gesellschaft, wou mer d'Gläichheet héichhalen, fir separat Prisonge bei och oppene Strukturen ze schafen.

Duerfir sinn ech der Meenung, datt mer an enger Struktur wéi Giwenech och vläicht kéinten ee Pavillon fir d'Frae reservéieren, déi da par ailleurs an enger mixter Gesellschaft - esou wéi se och an der fräier Gesellschaft niewentenee kënnen liewen - sinn. An do hunn ech den Optrag ginn, fir ze kucken - an och do maachen ech gär der Commission juridique an e puer Woche Bericht - wéi mer dat kënnen ëmgesat kréien. Wa mer vläicht déi eng oder déi aner Gardienne dohinner kréien, da misst dat machbar sinn. Well de Gläichheitsprinzip soll sech do esou applizéieren wéi an der fräier Gesellschaft selbstverständlech.

» **Une voix**. - Très bien!

» **M. le Président**. - Sou! De Punkt ass domadder ofgeschloss a mir si gläichzäiteg um Enn vun eiser Sitzung ukomm. Déi nächst Sitzung ass muer de Mëtten um hallwer dräi.

Heimadder ass d'Sitzung opgehuewen.

(Fin de la séance publique à 18.45 heures)

SÉANCE 25

Mercredi, 14 mars 2007

Présidence: **M. Lucien Weiler, Président**
M. Jos Scheuer, Vice-Président

Ordre du jour

- 5700 - Proposition de loi portant réglementation du financement des partis politiques - Auteurs: MM. Marco Schank, Alex Bodry, Claude Meisch, François Bausch et Robert Mehlen
5701 - Proposition de loi portant modification de la loi du 15 novembre 1978 relative à l'information sexuelle, à la prévention de l'avortement clandestin et à la réglementation de l'interruption de la grossesse - Auteur: Mme Lydie Err
(Déclaration de recevabilité)
- Dépôt d'une proposition de loi et d'une motion par M. Aly Jaerling
- Dépôt d'une proposition de loi
- Ordre du jour
- Heure d'actualité demandée par le groupe DP au sujet de la problématique du suicide au Luxembourg et plus particulièrement au sujet du taux de suicide chez les jeunes
(Débat - Résolution)
- 3923C - Proposition de loi portant 1. révision des paragraphes (1), (3), (4), (5) et (6), alinéa 1er de l'article 11 de la Constitution; 2. création d'un article 11bis nouveau de la Constitution
(Second vote constitutionnel)
- Heure d'actualité demandée par le groupe DÉI GRÉNG au sujet de l'abus de médicaments psychotropes chez les adultes et les jeunes en Europe et au Luxembourg
(Débat - Résolution)
- Question urgente N°1607 de Mme Martine Stein-Mergen relative au remboursement du nouveau code de visite majorée en médecine générale (V8)
- Question avec débat N°14 de M. Claude Adam relative à l'introduction d'une filière en langue française pour l'éducation préscolaire et l'enseignement primaire à l'École privée Notre-Dame dès la rentrée 2007-2008
- 5690 - Propositions de modification du Règlement de la Chambre des Députés
(Rapport de la Commission du Règlement - Vote)

Au banc du Gouvernement se trouvent: Mmes Marie-Josée Jacobs et Mady Delvaux-Stehres, MM. Luc Frieden, François Biltgen et Mars Di Bartolomeo, Ministres.

(Début de la séance publique à 14.32 heures)

» **M. le Président**. - D'Sitzung ass op.

Huet d'Regierung eng Kommunikatioun ze maachen?

» **Mme Marie-Josée Jacobs, Ministre de la Famille et de l'Intégration**. - Neen, Här President.

» **M. le Président**. - Merci, Madame Jacobs.

1. 5700 - Proposition de loi portant réglementation du financement des partis politiques - Auteurs: MM. Marco Schank, Alex Bodry, Claude Meisch, François Bausch et Robert Mehlen

5701 - Proposition de loi portant modification de la loi du 15 novembre 1978 relative à l'information sexuelle, à la prévention de l'avortement clandestin et à la réglementation de l'interruption de la grossesse - Auteur: Mme Lydie Err

Déclaration de recevabilité

An hirer Réunion vun haut de Mëtteg huet sech d'Présidentekonferenz fir d'Recevabilitéit vun zwou Propositions de loi ausgeschwat. Et handelt sech ëm d'Proposition de loi N°5700 vun deenen Häre Schank, Bodry, Meisch, Bausch a Mehlen iwwert d'Parteiefinanzéierung, an d'Proposition de loi N°5701 vun der Madame Lydie Err iwwert den Avortement.

Schléisst d'Chamber sech dem Virschlag vun der Presidentekonferenz un?

(Assentiment)

Dann ass dat esou décidéiert.

Den Här Jaerling an och den Här Wagner hunn d'Wuert gefrot, fir en Dépôt ze maachen. Dat gesi mer elo.

2. Dépôt d'une proposition de loi et d'une motion par M. Aly Jaerling

» **M. Aly Jaerling (Indépendant)**. - Jo, Här President, ech wëll dës Geleeënheet notzen, fir eng Proposition de loi ze deponéieren, fir en zousätzlechen Artikel an der Verfassung bäizefügen, opgrond vun deem d'Lëtzebuurger Sprooch als Sprooch vun de Lëtzebuurger och an der Verfassung verankert gétt.

- Proposition de loi N°5702 visant à modifier la Constitution.

An dann opgrond vun deem, wann d'Lëtzebuurger Sprooch an der Verfassung verankert ass, wëll ech eng Motioun hei deponéieren, déi d'Regierung dann duerno opfuert, bei den europäeschen Instanze virzespriechen, fir dass d'Lëtzebuurger Sprooch och als europäesch Sprooch unerkannt gétt, well et déi eenzeg Sprooch ass vun engem vun de Grënnerstate vun Europa, déi nach net als europäesch Sprooch unerkannt ass.

Motion

D'Volleksvertrieederkummer,

- besuert driwwer, fir d'Lëtzebuurger Sprooch als e wichtegt Element vun eiser Kultur, awer och als wichtegt Integratiounsmëttel ze erhalen an auszebauen, an dat och grenziwwerschreidend ze demonstréieren;

- net averstanen domat, datt déi iwwert d'Gesetz vum 24. am Spierkel 1984 iwwert de Sproocheregime als national Sprooch vun de Lëtzebuurger festgeschriwwen Lëtzebuurger Sprooch als eenzeg National-

Chambre
des Députés
LUXEMBOURG

d'Chamber online op
www.chd.lu

sprooch nach net als europäesch Sprooch unerkannt ginn ass, dat obwuel Lëtzebuerg ee vun de Grënnerstate vun der Europäescher Unioun ass;

fuerdert d'Regierung op

- no der Verankerung vun der Lëtzebuenger Sprooch als Nationalsprooch vun de Lëtzebuenger an der Lëtzebuenger Verfassung, bei den europäeschen Instanzen anzeiwirken, fir datt eis Nationalsprooch als europäesch Sprooch unerkannt gëtt.

(s.) Aly Jaerling

Ech soen Iech Merci.

» **M. le Président.** - Merci, Här Jaerling. Är Proposition de loi gëtt an der Presidentenkonferenz op hir Recevabilitéit gepréift. Dann huet den Här Wagner d'Wuert gefrot.

3. Dépôt d'une proposition de loi

» **M. Carlo Wagner (DP).** - Här President, Dir Dammen an Dir Hären, et kënnt ëmmer nees vir hei am Land op eisen Autobunnen, ob dat d'Collectrice du Sud ass oder ob et d'Tréierer Autobunn ass, dass et an der Géigend vun den Tankstellen zu ganz geféierleche Réckstauen op der Autobunn kënnt. Dofir maachen ech heimat eng Proposition de loi sur l'obligation des poids lourds en transit d'emprunter les autoroutes.

Mir hunn e puer Plazen hei am Land, wou een de Camionen, de Poids-lourdë soll erlaben ausserhalb vun der Autobunn tanken ze goen, sou condition dass d'Tankstell maner wéi ee Kilometer vun der Autobunn fort ass an dass selbstverständlech den Tracé duerch keng Zone d'habitation féiert.

- Proposition de loi N°5703 sur l'obligation des poids lourds en transit d'emprunter les autoroutes.

Merci.

» **M. le Président.** - Merci, Här Wagner. Och Är Proposition gëtt vun der Presidentenkonferenz gepréift an et gëtt gekuckt, ob se recevabel ass. Wa jo, da kënnt se heihinner an de Plenum.

Mir kommen dann zum nächste Punkt vun eiselem Ordre du jour. D'DP-Fraktioun huet eng Aktualitéitsstonn iwwert d'Problematik vum Suicide hei zu Lëtzebuerg ugefrot, virun allem wat déi Jugendlech ubelaangt. Laut eiselem Reglement huet d'Fraktioun, déi des Stonn ufreet, zéng Minutten Zäit fir ze schwätzen, währenddem déi aner Fraktiounen fënnf Minutten hunn, d'Sensibilités politiques zwou Minutten an d'Regierung eng Véirelstonn. Bis elo sinn ageschriwwen: d'Madame Andrich, den Här Bettel, d'Madame Err, den Här Adam an den Här Mehlen. D'Wuert huet elo...

(Interruption)

Pardon. Madame Flesch?

4. Ordre du jour

» **Mme Colette Flesch (DP).** - Här President, zum Ordre du jour: Mir hu gëschter jo den Ordre du jour net épuiséiert, a mir hunn nach dee Vote virzehuelen iwwert d'Vefassung, wou besonnesch Konditiounen virgesi sinn. Ech verstinn, dass Der en elo aus evidente Grënn net wëllt huelen. Ech mengen, et wär awer gutt wann Der ons kéint soen, wéini dee Projet drukënt, fir dass mer ons an alle Fraktiounen kënne organiséieren, fir kënne hei ze sinn an dann an de gegebene Konditiounen ze stëmmen.

Ech wëll fir mäin Deel drop hiweisen, dass verschidde Membere vun onser Fraktioun Obligatiounen hu bei engem Lächendéngscht de Mëtteg, dass mer also e gewëssene Moment mussen aus der Sitzung fortgoen.

» **M. le Président.** - Madame Flesch, ech denken, dass mer dee Vote maachen, soubal d'Konditiounen hei am Sall esou sinn,...

(Hilarité)

...dass se de Verfassungsbestëmmungen...

(Interruption)

Pardon?

» **Une voix.** - D'Leit dobusse versti guer näischt.

» **M. le Président.** - Déi Appréciatioun wëll ech net onbedéngt deelen. Loosse mer

elo kucken... Mir maachen de Vote, Madame Flesch, esou schnell wéi et iergendwéi méiglech ass.

Sou, den honorabelen Här Xavier Bettel ass de Riedner vun der Fraktioun vun deene Liberalen, fir zu der Problematik vum Suicide ze schwätzen. Här Bettel, Dir hutt d'Wuert.

5. Heure d'actualité demandée par le groupe DP au sujet de la problématique du suicide au Luxembourg et plus particulièrement au sujet du taux de suicide chez les jeunes

» **M. Xavier Bettel (DP).** - Här President, ech soen Iech Merci. Dir Dammen an Dir Hären,...

(Brouhaha et coups de cloche de la Présidence)

» **M. le Président.** - Ech géif ëm Opmerksamkeet fir den Här Bettel bieden!

» **M. Xavier Bettel (DP).** - ...fir d'éischt wëll ech der Suicide-Vernetzungsinstitut Merci soe fir deen Engagement, dee se hunn, fir dese Sujet net vergiessen ze loosse, an dass se och déi Journée nationale de réflexion iwwert de Suicide organiséiert hunn, wou verschidde Leit - Acteuren, déi um Terrain sinn, Familljen - mam Ministère zesammen déi verschidde Problemer ervirgehuewen hunn.

D'Thema Suicide ass mat Schmäerz verbonne fir Famill, Frënn a Kolleegen. Fir déi Leit ass et keen anere Wee ginn. Zu Lëtzebuerg - et muss een d'Zuele gesinn - gehéiere mer zu den Top 5 vun de Länner, wou déi héchsten Zuele vu Suicidë sinn: Finnland, Schwäiz, Eisträich, Frankräich, Lëtzebuerg. Wann een d'Zuele kuckt: An den 80er Joren ass et erofgaangen, an den 90er Joren ass et eropgaangen. Mä einfach plakeg Zuelen - wann ech Iech elo géif soen, dass mer 2000 66 Suiciden haten, 2001: 77, 2002: 92, 2003: 53, 2004: 67, 2005: 60 - wëllen näischt heeschen.

Dat Eenzezt, wat ee ka feststellen, dat ass, dass dës Zuele sinn, déi offiziell sinn; mä derbäi rechne mer och net all déi Leit, déi mam Auto eng riicht Streck an e Bam fueren. Wat gewosst ass, ass, dass ongeféier 1.000 Tentatives de suicide zu Lëtzebuerg d'Joer - méi wéi 1.000, well et ass nach eng grouss schwaar Zuel, déi onbekannt ass - sinn, an dass ongeféier 7.000 Leit all Joer - dat heescht Famillje vu Leit, déi de Suicide bal oder definitiv begaangen hunn - domat konfrontéiert sinn.

Bei den Tentativen hutt Der méi Frae wéi Männer, a beim Suicide hutt Der awer - deen och zum Doud bruecht huet - méi Männer wéi Fraen; dräi Männer ongeféier fir eng Fra. Bei der Tentative gëtt et awer méi jonk Leit wéi eeler Leit, déi de Suicide probéieren. Et ass och ee Sujet, deen elo haut méi spezifesch op déi Jonk soll treffen.

Wéi ech dunn awer déi Journée nationale du suicide do suivéiert hunn, hunn ech festgestallt, dass de Suicide bei den eelere Leit ganz tabu ass, an dass guer net geschwat gëtt vun deenen eelere Leit, déi sech och d'Liewen huelen.

Wéi kann een de Suicide bekämpfen? Selbstwärtgefiller, Ënnerstützung, d'soziaalt Ëmfeld, fir Schwiereregkeeten ze packen an eens ze ginn. Wat ass et? Kommunikatioun, Famill, Aarbecht a Schoul si wichteg Acteuren, déi eng Roll ze spillen hunn. Kommunikatioun: mat engem kënne iwwer seng Stärkten a seng Schwächen ze diskutéieren; Lauschteren, a virun allem nogelauschert kréien. Am Fong Emotiounen ze reguléieren; Gedanken a Gefiller ze klären. All Mënsch brauch en anere Mënsch. Vertrauen an Hoffnung ze kréien ass wichteg. Vill Prájugéë gëtt et, vill Evidenze fir deen een oder fir deen aneren. Et ass dach alles viru gutt gaangen. Hien huet eis dach näischt gesot. Mä bon, et war jo säi Choix.

Et gëtt awer Signaler. An all déi Saachen, déi ech hei soen, hunn ech och op där Journée nationale du suicide matgedeelt kritt. An dofir ass et wichteg, dass mer heiriwwer diskutéieren. Et gëtt verbal Signaler. Eng Persoun, déi Iech seet: Ech weess keen Auswee; ech fale kengem méi zur Laascht. Et gëtt déi net verbal Signaler: soziale Réckzuch; een dee ganz vill schlofe geet; et gëtt e Verhalen, een deen en Abschiedsbréif schreift; een deen zum Beispill seng Lieblingsobjekter weiderverschenkt. De Prozess ass de Suicide als eng Méiglechkeet ze gesinn, de Pro an de Kontra ze jugéieren, an dann ass den Entschluss de Suicide.

D'Ursaachen, déi de Suicide meeschtens provozéieren, sinn: Depressioun, Dépendance vum Alkohol, vu Medikamenter, vun der Spillsucht, familiär Problemer, psychiatresch Krankheeten, eng onheelbar Krankheet, Isolatioun, den héijen Alter, oder eng traumatesch Situatioun.

Firwat ech de Sujet als Aktualitéitsstonn ugefrot hat, war justement, well déi Journée nationale iwwert de Suicide organiséiert ginn ass. Et hätt ee se och kënne deemools stellen, wéi déi dräi jonk Leit bannen e puer Deeg decidéiert hate sech d'Liewen ze huelen. Bei all deene Leit, déi e Suicide gemaach hunn, bleift e Schock fir d'Famill, et bleift e Schock fir d'Frënn, et bleift e Schock fir d'Allgemengheet wann een duerno constatéiert: Mä et ass ze spéit!

Dofir misst ee verschidde Saachen hei am Land änneren. Zum Beispill ass gesot ginn, dass d'Psychiatrie zu Esch net duergeet, dass een zu Esch misst méi an d'Psychiatrie investéieren an dass ee misst méi Better hunn. Et ass jo net normal, dass et eng Waardelëscht gëtt, fir an enger Psychiatrie behandelt ze ginn.

Gëtt e Suicide-Preventiounsprogramm virgesinn oder net? Et wier wichteg, wann haut de Gesondheitsminister eis géif soen, wéi dee soll ausgesinn, wat gemaach gëtt justement fir d'Suicide-Preventioun hei zu Lëtzebuerg ze garantéieren. Bei der Weltgesondheitsorganisatioun an der Suicide-Preventioun ass kee Lëtzebuenger derbäi. Wier et dann net méiglech, dass den Här Minister, Här President, awer insistéiert, fir dass een derbäi kéint sinn?

Am Februar 2006 war eng Réunioun mam Gesondheitsminister, mam Familljeminstère a mam Schoulminister. Do ass e Budget virgesi ginn. Wéi geet et weider? Sue sinn eng Saach. Wéi ass d'Volontéit vun deser Regierung, fir Suicide-Bekämpfung hei zu Lëtzebuerg ze hunn?

Strukturen: Dat ass e Problem. Mir haten de Fall - an den Här Minister war och derbäi -, wou vun Eltere gesot ginn ass, dass se e jonk Kand haten, wat d'Lëtzebuenger Sprooch beherrscht huet, an et ass owes an eng Struktur bruecht ginn, well et eng Tentative de suicide gemaach huet, an dass et do betreit ginn ass vu Leit, déi d'Lëtzebuenger Sprooch net geschwat hunn.

Misst een net eng Obligatioun oder eng national Presenz op jidde Fall ariichten, dass 24 Stonnen op 24 awer e Kand kéint empfaange ginn, wat 14, 15 Joer al war, wat wollt e Suicide begoen a wat do Infirmiären an Dokteren hat, déi der Lëtzebuenger Sprooch net mächtig waren. Ass dat awer och net eppes, wat wichteg ass?

De Problem ass bei der Tentative de suicide ganz oft, dass wann Der een hutt, deen eng Tentative de suicide mécht, da gëtt en hei zu Lëtzebuerg bal als psychesch Kranke considéiert. An da gëtt gesot: Dee muss just psychesch soignéiert ginn. Et kann eng Persoun sinn, déi just Hëllef brauch! Eng Persoun, déi eng Phas ou elle voit du noir duerchlieft. Duerfir ass et och ganz, ganz wichteg, dass ee bei den Tentatives de suicide déi Leit dann och weidergëtt.

Et ass jo net normal, dass een dann an d'Spidol kënnt, wann een d'Oderen operéiert huet, do dann déi zougebutt kritt, do zwee, dräi Deeg an Observatioun bleift an dann heemgeschéckt gëtt. Firwat gëtt et dann net eng automatesch Iwwerweisung bei e Psychiater? An d'Méiglechkeet, dass een op d'mannst mat deem Psychiater a Kontakt kënnt?

Vill Leit wëssen iwwerhaupt net, wa se e Problem hunn, wou se kënne telefonéieren. Mir hunn SOS-Détresse, mä wann Der zum Beispill am Telefonsbuch no «Suicide» kuckt, do steet näischt. Ech si ganz averstanen: SOS-Détresse ass sécher wichteg, mä et wier och vläicht gutt, wann een e Renvoi am Telefonsbuch hätt vum Suicide op SOS-Détresse.

An de Schoule gëtt net iwwer Suicide geschwat oder op jidde Fall hunn ech nach ni héieren, dass iwwer Suicide geschwat ginn ass. An ech mengen, et wier och wichteg, dass een iwwert de Sujet géif diskutéieren, an dass een och eng Ulafstell hätt als Jonken, wou ee kéint higoen, wou ee kéint telefonéieren a wou ee kéint no Hëllef froen.

Ech sinn och ganz mat Iech averstanen, dass et delikat ass, well heiansdo e Jonken, deen e Problem huet, een a sengem Alter bräicht, fir mat him kënne ze schwätzen. Well hie brauch justement vläicht dee Kolleeg, deen hien net huet, oder déi Famill, déi hien net huet, mat där hie ka schwätzen. An do misst een da vläicht och jonk Leit iwwert dat, wat ee jo nennt den „monitoring“ oder op jidde Fall den „peering“ forméieren, fir vläicht anere jonke Leit ze hëlfe, déi an esou schwierige Situatiounen sinn.

Schlussendlech, Här President, wat wichteg ass, ass och d'Formatioun iwwert d'Suicide-Preventioun, ob dat elo Leit sinn, déi an der Medezin schaffen, ob dat Leit sinn, déi an de Schoule schaffen. D'Suicide-Preventioun ass e Sujet, wou mer hei zu Lëtzebuerg jo awer Leit hunn, déi déi Formatoun gemaach hunn an déi och déi Formatoun hunn, fir déi Formatoun kënne weiderzeginn. Firwat insistéiere mer net méi, fir net nëmme iwwert d'Suicide-Preventioun kënne ze diskutéieren, mä déi Formatoun och ze offréieren?

Här President, wann ee gesäit: All eenzelne Suicide ass ee Suicide ze vill! Ech si mer bewosst, dass mer dee Sujet hei zu Lëtzebuerg ni vun der Bildfläch verschwannen doe kënne. An engem Land, wou mer jo awer ëmmer esou gär schreien, dass mer esou räich sinn, dass et eis all esou gutt geet, geet et ville Leit net gutt. An de Suicide ass fir déi dee leschten Ausgang, dee se fannen, well se justement déi Problemer net wëlle konfrontéieren.

Et ass e bëssen en Tabu-Sujet, iwwert deen een net gären diskutéiert. Duerfir, Här President, huet d'Fraktioun vun der Demokratescher Partei et wichteg fonnt, fir no där Journée de réflexion iwwert de Suicide hei och d'politesch Verantwortung ze iwwerhuelen, an dass d'Regierung seet, wat hir Meenung iwwert de Suicide ass, a virun allem vun der Regierung ze héieren, wéi een awer de Fléau vum Suicide ka bekämpfen, well awer nach ganz vill ze maachen ass.

A wéi viru gesot ginn ass: All eenzelne Suicide ass eng Faillite vun eiselem System a virun allem e grousst, grousst Leed fir eng Famill a fir Frënn.

Ech soen Iech Merci.

» **Plusieurs voix.** - Très bien!

» **M. le Président.** - Merci, Här Bettel. D'Madame Andrich-Duval huet d'Wuert fir d'CSV-Fraktioun.

Débat

» **Mme Sylvie Andrich-Duval (CSV).** - Här President, Dir Dammen an Dir Hären, mat deem eeschten Thema vun haut deet sech eis Gesellschaft schwéier, fir sech domat ausenannerzesetzen, well et eben allze oft nach en Tabuthema ass. Mä nëmme fënnf Minutten driwwer ze schwätzen, geet sécherlech och net duer.

Hei zu Lëtzebuerg, Här President, Dir Dammen an Dir Hären, hate mir laut Statec vun de Joren 2000 bis 2005 an der Moyenne ronn 70 Persounen, déi sech d'Liewe geholl hunn; méi Männer wéi Fraen, a virun allem an der Alterspart tëschent 25 an 39 Joer. Bei de Kanner a Jugendlechen hate mer zu Lëtzebuerg bis zu siwe männlech Jugendlech pro Joer, déi hirem Liewen en Enn gesat hunn.

Effektiv besteet awer eng Donkelziffer vun Doudesfäll, déi net als Suicide erkannt ginn. En plus ginn nach all Joer hei zu Lëtzebuerg zirka 1.100 Mënsche mat gravé Verletzungen no engem Selbstmordversuch an d'Kliniken ageliwwert.

Laut Weltgesondheitsorganisatioun ginn déi meescht Versich, fir sech d'Liewen ze huelen, vu jonke Meedercher gemaach. Beonrouegend ass, dass d'Selbstmordversich bei de Jugendlechen insgesamt an d'Luucht ginn.

Leider gëtt et nach oft Viruerteeler a falsch Meenungen zum Thema Selbstmord. Zum Beispill: Wie vu Selbstmord schwätzt, dee mécht et net. Oder: Eng Suicide-Handlung geschitt ouni Virzeechen. Oder weider: Deen e Versuch mécht, sech d'Liewen ze huelen, wëllt onbedéngt stierwen. Oder och: Jiddereen, dee Selbstmord mécht, ass geescheskrank.

Dat alles stëmmt kloer net, Dir Dammen an Dir Hären! All Mënsch kann an enger krisenhafter Liewenssituatioun an d'Gefor kommen, sech d'Liewen ze huelen, wat net automatesch heescht, dass hie psychesch krank ass. Et gëtt bestëmmte Risikofactoren, déi dat begënschtegen, an zwar bestëmmte psychesch Krankheeten, wéi zum Beispill Suchtkrankheeten, eng Depressioun, déi am Moment vun der Weltgesondheitsorganisatioun als Krankheet